

Vergaderjaar 1993-1994

23 256

Wijziging van de Wet milieubeheer (verwijderingsbijdragen)

Nr. 5

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 16 november 1993

1. Inleiding

Met genoegen stel ik vast dat vrijwel alle fracties met belangstelling en een enkele fractie zelfs met instemming kennis hebben genomen van het onderhavige wetsvoorstel. Zij achtten het wetsvoorstel een belangrijk instrument voor het door de betreffende branches opzetten van een verwijderingsstructuur voor afvalstoffen.

De leden van de CDA-fractie bepleitten een spoedige inwerkingtreding van het wetsvoorstel. De inwerkingtreding van de voorgestelde regeling is uiteraard mede afhankelijk van de snelheid waarmee de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel kan worden afgerond. Mijnerzijds zal ernaar worden gestreefd dat de voorgestelde regeling in de eerste helft van 1994 in werking kan treden.

De leden van de fracties van het CDA, van de PvdA en van de VVD, alsmede het lid van de RPF-fractie vroegen naar de stand van zaken met betrekking tot de verwijderingsstructuren en bij welke productgroepen op korte termijn een verzoek tot algemeen verbindendverklaring was te verwachten.

Formeel is tot nu toe nog niet een dergelijk verzoek ingediend. Wel wordt door verschillende branches in het kader van de uitvoering van de implementatieplannen, convenanten, etc. voor verschillende afvalstoffen gedacht over de mogelijkheid tot het indienen van een verzoek tot algemeen verbindend verklaren van een verwijderingsbijdrage. Bijvoorbeeld bij autobanden, autowrakken, oud papier, verpakkingen, wit- en bruingoed, kunststofgevelelementen, verfafval en batterijen. Daarnaast speelt het instrument een rol bij de gedachtenvorming binnen verschillende branches over de aanpak van verschillende afvalstoffen.

Het meest vergevorderd zijn de voorbereidingen om te komen tot een verzoek tot algemeen verbindendverklaring van een verwijderingsbijdrage voor personenauto's. Dit verzoek zal binnenkort worden ingediend en vervolgens conform dit wetsvoorstel in procedure worden gebracht. Het is de bedoeling met deze verwijderingsbijdrage een verwijderingsstructuur voor autowrakken mede te financieren, waarbij als doelstelling geldt dat in het jaar 2000 86% van de (materialen van) autowrakken zal

worden hergebruikt. Hiertoe hebben de betrokken branche-organisaties (RAI, STIBA, SVN, BOVAG en FOCWA) onlangs een aparte onderneming, Auto Recycling Nederland BV, opgericht. Deze onderneming zal onder andere belast worden met het beheer van de via de verwijderingsbijdrage binnenkomende gelden.

Ten aanzien van de door de leden van de PvdA-fractie genoemde problematiek van de oliehoudende scheepsafvalstoffen kan worden opgemerkt dat in internationaal verband op dit moment overleg wordt gevoerd over een systeem van indirecte financiering van de problematiek van de oliehoudende scheepsafvalstoffen via een verwijderingsbijdrage. Een wetsvoorstel om dit in Nederland te implementeren wordt thans voorbereid.

De leden van de PvdA-fractie zetten vraagtekens bij het karakter van het wetsvoorstel. Zij vroegen of overwogen is om de mogelijkheid te openen dat de minister het initiatief neemt voor een algemeen geldende verwijderingsbijdrage. Deze leden alsmede de leden van de fracties van het CDA en van D66 wilden weten welke instrumenten de minister ten dienste staan als een verwijderingsstructuur niet of niet tijdig van de grond komt. De leden van de RPF-fractie vroegen of uit de memorie van toelichting moest worden begrepen dat een door het bedrijfsleven zelf op te zetten verwijderingsstructuur per definitie de voorkeur geniet boven andere instrumenten die op grond van de Wet milieubeheer mogelijk zijn, zoals een terugname- en herverwerkingsplicht.

Het wetsvoorstel is een goed voorbeeld van het faciliteren van de overheid bij zelfregulering door de betrokken branches teneinde de milieu-doelstellingen te realiseren. In het kader van het opstellen van de implementatieplannen preventie en hergebruik voor de diverse afvalstoffen zijn gezamenlijk met de betrokken branches taakstellingen geformuleerd. Voor de realisatie van deze taakstellingen wordt in veel gevallen gekozen voor een gezamenlijke aanpak door deze branches. Dit heeft vanuit zowel bedrijfseconomisch als milieuhygiënisch oogpunt vele voordelen en past in het streven om de producent verantwoordelijk te maken voor zijn produkt in het afvalstadium. Het initiatief voor het daadwerkelijk realiseren van deze gezamenlijke verwijderingsstructuur ligt volledig bij de betrokken branches.

Daarnaast is het uit een oogpunt van preventie en hergebruik van belang dat via de verwijderingsbijdrage reeds in de nieuwprijs van het produkt de kosten van verwijdering van dat produkt in de afvalfase zijn verdisconteerd. Daarmee wordt de burger bij de aanschaf van een bepaald produkt met deze kosten geconfronteerd. Deze drie elementen – gezamenlijke aanpak, initiatief bij de betrokken branches en verwijderingskosten in nieuwprijs – staan centraal in het wetsvoorstel.

Het onderhavige wetsvoorstel laat onverlet dat een verwijdering van afvalstoffen kan worden opgelegd aan de betreffende producenten of importeurs. Ook in dat geval kan het onderhavige wetsvoorstel dienen ter ondersteuning daarvan. De Wet milieubeheer bevat, zeker na inwerking-treding van het hoofdstuk Afvalstoffen per 1 januari 1994, voldoende instrumenten om een verwijdering van afvalstoffen af te dwingen. Korthedshalve kan verwezen worden naar onder andere de artikelen 10.4, 10.8 en 15.32, waarin een terugname- en verwerkingsregeling met eventueel een retourpremie- of statiegeldregeling bij algemene maatregel van bestuur kunnen worden opgelegd. Van deze bevoegdheden zal ook gebruik worden gemaakt. Op dit moment zijn algemene maatregelen van bestuur in voorbereiding voor personenwagbanden, batterijen, wit- en bruingoed en land- en tuinbouwfolies.

Een door het bedrijfsleven zelf op te zetten verwijderingsstructuur sluit derhalve niet uit dat er door de overheid regels daaromtrent tot stand komen. Het algemeen verbindend verklaren van een overeenkomst over

een verwijderingsbijdrage en de terugname- en herverwerkingsplicht zijn twee naast elkaar staande instrumenten voor de realisatie van taakstellingen van preventie en hergebruik van afvalstoffen. Beide instrumenten kunnen ook gezamenlijk worden toegepast.

Door in het onderhavige wetsvoorstel de mogelijkheid te creëren dat de minister via een verwijderingsbijdrage een verwijderingsstructuur kan opleggen, zou het wetsvoorstel een ander karakter krijgen. Daarnaast is het, zoals uit het bovenstaande blijkt, met de huidige wetgeving reeds mogelijk een verwijdering van afvalstoffen op te leggen.

De leden van de VVD-fractie hadden met de nodige verwondering kennis genomen van het onderhavige wetsvoorstel. Zij brachten naar voren dat het instrument van algemeen verbindend verklaren in zijn algemeenheid ernstige (negatieve) economische of verstarrende gevolgen kan hebben.

Het wetsvoorstel is mede een gevolg van de wens van de betrokken (branche-organisaties van) ondernemingen om ondersteunende regelgeving bij de realisatie van een gezamenlijke aanpak van de verwijdering van de afvalstoffen. Het initiatief tot het indienen van een verzoek ligt bij de betrokken ondernemingen. Wanneer het merendeel van de bedrijven kiest voor een individuele aanpak van de verwijdering van zijn afvalstoffen, zal er derhalve geen verzoek worden ingediend. Tevens kan door het algemeen verbindend verklaren in een aantal gevallen worden afgezien van regelgeving die vaak haar eigen, en wellicht sterkere effecten op de economische ontwikkeling heeft. In dit verband kan erop worden gewezen dat de algemeen verbindendverklaring vanwege de beperkte looptijd ervan een flexibeler karakter heeft dan regelgeving.

Een gezamenlijke aanpak van de betrokken ondernemingen heeft vele voordelen voor de betrokken ondernemingen zelf en voor het milieu. Zo stimuleert de regeling tot innovatie niet alleen bij de producenten van de betrokken producten, maar ook bij de verwerkende industrie.

Vervolgens zijn in het wetsvoorstel verschillende waarborgen ingebouwd om eventueel optredende negatieve economische gevolgen tegen te gaan. In de eerste plaats moet in het verzoek tot algemeen verbindendverklaring duidelijk onderbouwd worden waarom een algemeen verbindendverklaring noodzakelijk is. In dit verband zal aangegeven moeten worden dat er bij de verwijdering van het betreffende produkt in het afvalstadium sprake is van een «ketendeficiet». Dat wil zeggen dat de opbrengsten van het produkt in het afvalstadium niet voldoende zijn om een milieuhygiënisch verantwoorde verwerking van dat afvalprodukt mogelijk te maken. In de tweede plaats zal er bij de toetsing van het verzoek op toegezien worden dat er geen negatieve gevolgen voor de marktwerking optreden. Dit betekent onder andere dat er niet meer algemeen verbindend wordt verklaard dan hetgeen nodig is voor de bekostiging van de verwijdering van het produkt in de afvalfase. De verwijderingsstructuur mag geen onnodige beperking van de mededinging bevatten. In dit verband kan erop worden gewezen dat de besluitvorming over het verzoek geschiedt na overleg met de Minister van Economische Zaken. In de derde plaats kent het wetsvoorstel mogelijkheden om via het intrekken van het besluit tot algemeen verbindend verklaren in te grijpen, wanneer na het nemen van het besluit tot algemeen verbindendverklaring blijkt dat er bijvoorbeeld geen sprake meer is van een ketendeficiet.

Tevens vroegen deze leden of een mogelijkheid van algemeen verbindend verklaren niet zou (kunnen) leiden tot het einde van de conventanten-structuur, omdat het bedrijfsleven de gevaren van een onwettelijke afspraak tot algemeen verbindend verklaren wellicht onaanvaardbaar of onwenselijk vindt. In dit verband vroegen zij tevens of

eventuele andere afspraken binnen convenanten ook voor algemeen verbindendverklaring in aanmerking kunnen komen.

Allereerst kan worden opgemerkt dat de in het onderhavige wetsvoorstel neergelegde mogelijkheid juist van belang kan zijn bij de realisatie van in een convenant vastgelegde taakstellingen. Vervolgens berust de vraag van genoemde leden op de veronderstelling dat bij een overeenkomst over een verwijderingsbijdrage sprake is van een convenant. Op 2 oktober 1992 heeft de regering aan de Tweede Kamer het advies van de Commissie voor de toetsing van wetgevingsprojecten over convenanten en het regeringsstandpunt ter zake aangeboden (Kamerstukken II 1992/93, 22 800 VI nr. 4 Herdruk). Uit de omschrijving van wat onder een convenant moet worden verstaan, blijkt dat bij een overeenkomst over een verwijderingsbijdrage geen sprake is van een convenant. Er is immers geen sprake van een schriftelijk ondertekende afspraak van de rijksoverheid met een of meer partijen over de verwezenlijking van overheidsbeleid.

In het regeringsstandpunt naar aanleiding van het advies van de Commissie Kortmann inzake de relatie tussen convenanten en vergunningverlening (CTW 93/1) zal nader worden ingegaan op de vraag of convenanten ook voor algemeen verbindendverklaring in aanmerking kunnen komen.

Tenslotte vroegen deze leden in het algemene gedeelte waarom de regering niet heeft gekozen voor een structuur waarbij de algemeen verbindendverklaring vanwege de procedurele waarborgen bij wet of bij algemene maatregel van bestuur plaatsvindt. Zoals reeds is uiteengezet, gaat het bij het onderhavige wetsvoorstel om ondersteunende regelgeving ter realisatie van zelfregulering via een gezamenlijk door de betrokken ondernemingen opgezette verwijderingsstructuur. Gebleken is dat de betrokken (organisaties van) ondernemingen behoefte hebben aan een snelle besluitvorming omtrent de verwijderingsbijdrage. Ook wanneer de overeenkomst over de verwijderingsbijdrage eenmaal is vastgesteld, moet deze op betrekkelijk eenvoudige wijze kunnen worden gewijzigd of ingetrokken. Met een regeling bij wet of bij algemene maatregel van bestuur zou alleen al te veel tijd gemoeid zijn. Tevens is in artikel 15.37 voorzien in een met de nodige waarborgen omklede procedure van totstandkoming van het besluit van de minister, waarbij een ieder zijn zienswijze over een eventueel besluit kan geven. Dat geldt ook bij intrekking van een dergelijk besluit. Ten slotte kan erop worden gewezen dat ook in de Wet op het algemeen verbindend en het onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten en in de Wet economische mededinging is gekozen voor het algemeen verbindend verklaren bij ministerieel besluit.

De leden van de D66-fractie vroegen op welke wijze toezicht zal worden gehouden op de vrijwillig gekozen verwijderingsstructuur.

Bij de gegevens die bij een verzoek tot algemeen verbindend verklaren van een overeenkomst over een verwijderingsbijdrage moeten worden overgelegd, zal onder andere een monitoringprogramma behoren. In dat monitoringprogramma zal aangegeven moeten worden op welke wijze de betrokken branche inzicht krijgt in het milieuhygiënisch en bedrijfseconomisch functioneren van de verwijderingsstructuur. Aan de hand van deze rapportages zal bezien worden of de gestelde taakstellingen worden gerealiseerd. Daarnaast stelt het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne een monitoringprogramma op de prioritaire afvalstoffen op. Hierbij is met name aandacht besteed aan de milieuhygiënische aspecten.

De leden van de CDA-fractie vroegen of de invoering van de houderschapsbelasting essentieel is voor de in te voeren verwijderingsstructuur.

Voor het functioneren van Auto Recycling Nederland BV is het onderhavige wetsvoorstel van essentieel belang. De invoering van de houderschapsbelasting als bedoeld in het onlangs door de Tweede Kamer aanvaarde wetsvoorstel op de motorrijtuigenbelasting 1994 (Kamerstukken II 1990/91, 22 238, nrs. 1-3) is van belang voor de realisatie van een lekvrije verwijdering van autowrakken. Immers, op grond van dit wetsvoorstel zal de houderschapsbelasting alleen niet langer verschuldigd zijn, wanneer degene op wiens naam het voor het motorrijtuig opgegeven kenteken is gesteld, het motorrijtuig heeft ingeleverd bij een erkend autodemontagebedrijf en het kenteken is overgeschreven op de bedrijfsvoorraad van dit bedrijf. Hiermee wordt gestimuleerd dat bij afdanking van een personenauto deze te bestemder plekke wordt ingeleverd.

2. Inhoud van de regeling

De leden van de VVD-fractie vroegen in het licht van artikel 30 van het EEG-verdrag en de jurisprudentie ter zake van de rule of reason of niet met minder ingrijpende instrumenten kon worden volstaan. In dit verband vroegen zij welke mogelijkheden er zijn, als iemand zelf zijn zaakjes goed regelt. Tevens vroegen genoemde leden of van het algemeen verbindend verklaren geen belemmering uitgaat voor het zelf ontwikkelen van een recyclingsstructuur. Met andere woorden: stimuleert de regeling niet het afwikkelings(afkoop-)denken in plaats van innovatie?

Het is in de eerste plaats niet geheel duidelijk aan welke minder ingrijpende instrumenten wordt gedacht. Er kan nogmaals op worden gewezen dat het wetsvoorstel voortvloeit uit de wens van het bedrijfsleven om ondersteunende regelgeving bij de realisatie van de door hen op te zetten gezamenlijke verwijderingsstructuur. Deze verwijderingsstructuur vloeit voort uit de wens van de meerderheid van de betrokkenen om de door de overheid gestelde taakstellingen op het terrein van preventie en hergebruik van afvalstoffen op deze wijze uit te voeren. Het wetsvoorstel maakt het op verschillende momenten mogelijk als individueel bedrijf te beslissen mee te doen aan een gezamenlijke verwijderingsstructuur dan wel zelfstandig zorg te dragen voor een verwijdering van zijn produkten in de afvalfase. Allereerst moet het verzoek door een belangrijke meerderheid van de betrokken bedrijven worden ingediend. Vervolgens kan ieder bedrijf in het kader van de totstandkoming van het besluit van de minister schriftelijk zijn zienswijze hierover kenbaar maken. Het besluit tot algemeen verbindend verklaren van een overeenkomst over een verwijderingsbijdrage geldt voor een maximale termijn van vijf jaar, zodat daarna een herbezinning over de verwijderingsstructuur mogelijk is. Tevens biedt artikel 15.38 de mogelijkheid om ontheffing van het besluit te verlenen. Dit artikel biedt de mogelijkheid voor een individueel bedrijf om gedurende de looptijd van de algemeen verbindend verklaarde overeenkomst over de verwijderingsbijdrage zelfstandig een verwijderingsstructuur op te zetten, zij het dat deze structuur tenminste tot dezelfde resultaten als de gezamenlijke structuur zal moeten leiden.

In de regeling is, naast bovengenoemde elementen, een aantal elementen ingebouwd die stimulerend kunnen werken op innovatie bij de producenten van de betrokken produkten. Door de mogelijkheid van differentiatie van de verwijderingsbijdrage kan een verbetering in het ontwerp van het produkt, waardoor dit in de afvalfase beter te hergebruiken is, via een lagere verwijderingsbijdrage beloond worden. Daarnaast zal de regeling innovatief werken bij de verwerkende industrie. Door een gezamenlijk aanbod van afvalstoffen wordt het mogelijk verwerkende industrie op te zetten respectievelijk de daarin plaatsvindende technologie te verbeteren.

De leden van de VVD-fractie stelden vast dat de minister geen mogelijkheid tot ingrijpen heeft, indien de omstandigheden ten aanzien van de verwijderingsstructuur zich tussentijds wijzigen. Deze leden vroegen of er geen strijd met de rule of reason optreedt, indien – door bijvoorbeeld efficiency-verbetering – de bijdrage hoger wordt dan noodzakelijk om de verwijderingsstructuur in stand te houden.

Op grond van artikel 15.39 van het wetsvoorstel heeft de minister de bevoegdheid om een besluit tot algemeen verbindend verklaren van een overeenkomst over een verwijderingsbijdrage in te trekken. De gronden waarop een dergelijke intrekking kan plaatsvinden, staan genoemd in artikel 15.39, tweede lid. Zoals op pagina 6 van de memorie van toelichting is aangegeven, valt de door deze leden beschreven situatie onder de genoemde intrekkingsgronden.

Deze leden vroegen of in concrete gevallen het algemeen verbindend verklaren geen strijd oplevert met bestaande EG-richtlijnen. In hoeverre kunnen ook anderen dat de producent (bijvoorbeeld de importeur) tot afdracht van de verwijderingsbijdrage worden verplicht? Op welke wijze wordt de verwijderingsbijdrage geheven op geïmporteerde producten? Ieder verzoek tot algemeen verbindend verklaren van een overeenkomst over een verwijderingsbijdrage zal worden getoetst op mogelijke strijdigheid met eventuele richtlijnen op dat terrein (onder andere de EG-richtlijnen afvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen) en met de artikelen 30 of 85 van het EG-verdrag. Dit is in belangrijke mate afhankelijk van de stof, het preparaat of ander produkt, waarvoor een verzoek tot algemeen verbindendverklaring wordt ingediend, en van de inhoud van de overeenkomst over de verwijderingsbijdrage.

Wanneer de overeenkomst over de verwijderingsbijdrage algemeen verbindend is verklaard, is de afdracht van de verwijderingsbijdrage verplicht voor een ieder die die stof, dat preparaat of ander produkt in Nederland op de markt brengt. Dit geldt derhalve voor zowel de producent als de importeur. Het zal duidelijk zijn dat van de overeenkomst over de verwijderingsbijdrage geen discriminerende werking mag uitgaan van hier geproduceerde producten ten opzichte van in Nederland geïmporteerde producten.

In de overeenkomst over de verwijderingsbijdrage zal bepaald moeten worden op welke wijze en op welk moment de afdracht van de verwijderingsbijdrage moet plaatsvinden. Dit geldt zowel voor de hier geproduceerde als voor de geïmporteerde producten.

Ten slotte vroegen de leden van de VVD-fractie alsmede de leden van de SGP of het de bedoeling van de wetgever is dat degenen die een bepaalde stof, preparaat of ander produkt in Nederland produceren en vervolgens exporteren geheel buiten deze regeling zouden vallen. Tevens vroegen de leden van de VVD-fractie hoe de regering in het algemeen aankijkt tegen de verantwoordelijkheid van exporteurs voor de geëxporteerde producten, wanneer die in het buitenland in de afvalfase geraken.

Zoals op pagina 5 van de memorie van toelichting is opgemerkt, kan de verplichting tot afdracht van de verwijderingsbijdrage geen betrekking hebben op de export of doorvoer van producten. Het gaat in de regeling om de producten die in Nederland in het afvalstadium geraken. In de overeenkomst over de verwijderingsbijdrage zal aangegeven moeten worden dat de verplichting tot afdracht alleen op deze producten betrekking zal hebben. Over de verantwoordelijkheid van exporteurs voor de geëxporteerde producten kan in het algemeen worden opgemerkt dat de Nederlandse wetten in beginsel alleen van toepassing zijn op het Nederlandse territorium. Alleen al om die reden kan het wetsvoorstel niet

van toepassing zijn op produkten die in het buitenland in het afvalstadium geraken. Wel kunnen deze afvalstoffen onderworpen zijn aan de daar geldende regelingen ten aanzien van de verwijdering van afvalstoffen.

De leden van de fracties van het CDA, van de PvdA, van D66 en van Groen Links hebben enkele vragen gesteld over het zogenaamde dekkingspercentage van degenen die een verzoek tot algemeen verbindendverklaring van een overeenkomst over een verwijderingsbijdrage kunnen indienen. De vragen hadden betrekking op zowel het markt-aandeel/de omzet van de betrokken ondernemingen als het aantal van hen.

In artikel 15.37, eerste lid, is als criterium voor wie een verzoek kunnen indienen, neergelegd dat het moet gaan om degenen die qua omzet van de betrokken stof, het preparaat of ander produkt in Nederland het merendeel op de markt brengen. Het gaat hierbij om de omzet van de produkten die in Nederland in het afvalstadium geraken. Dit criterium staat derhalve centraal bij de beoordeling van een verzoek. Bij het indienen van het verzoek gaat het om een naar het oordeel van de minister belangrijke meerderheid van hen. In de memorie van toelichting is hieromtrent gesteld dat gedacht moet worden aan circa 75%. In het kader van de beoordeling van verzoeken tot algemeen verbindend verklaren van collectieve arbeidsovereenkomsten – de leden van de PvdA-fractie vroegen hiernaar – wordt een meerderheid van 60% al als «belangrijke meerderheid» beschouwd. Ook is hiervan onder bepaalde omstandigheden sprake bij een meerderheid tussen 55–60%. Hierbij kan echter worden opgemerkt dat in de praktijk blijkt dat het verzoek tot algemeen verbindend verklaren in 80% van de gevallen wordt ingediend door een meerderheid van 70% of meer van de betrokkenen.

Bedacht moet worden dat de regeling er toch toe leidt dat een meerderheid via de algemeen verbindendverklaring zijn wil kan opleggen aan een minderheid. Dit zal, zoals de Raad van State terecht in haar advies heeft opgemerkt, met de nodige zorgvuldigheid omkleed moet worden. Mede om die reden moet bij de gegevens die bij een verzoek overgelegd moeten worden, aangegeven worden op welke wijze degenen die het verzoek indienen, hebben getracht de gehele branche bij het verzoek te betrekken.

Naast het percentage speelt in het kader van de beoordeling van het verzoek ook het aantal van de betrokken ondernemingen een rol. Door het hanteren van de omzet als criterium om te bepalen of sprake is van een belangrijke meerderheid, is niet uitgesloten – de leden van de fractie van Groen Links wezen hier terecht op – dat een beperkt aantal ondernemingen (met de grootste omzet) wellicht op oneigenlijke gronden, zoals het uitsluiten van concurrentie, gebruik wil maken van het onderhavige instrument. Om een dergelijke situatie te voorkomen zal bij de beoordeling van het verzoek ook gekeken moeten worden naar het aantal ondernemingen. Mocht bedoelde situatie zich voordoen, dan zal het verzoek tot algemeen verbindendverklaring worden afgewezen.

De leden van de PvdA-fractie misten in de memorie van toelichting enige aandacht voor de consument. Zij vroegen hoe de voorlichting aan de consument geschiedt, zowel bij instelling van de verwijderingsbijdrage als bij de ontheffing.

In het wetsvoorstel is erin voorzien dat in het kader van de totstandkoming van zowel het besluit van de minister tot algemeen verbindend verklaren van een overeenkomst over een verwijderingsbijdrage als het besluit tot het verlenen van een ontheffing van dit besluit publicatie van het verzoek in de Staatscourant plaatsvindt. Daarbij zal worden aangegeven waar en wanneer het verzoek kan worden ingezien en op welke

wijze schriftelijk bezwaren kunnen worden ingediend. Het uiteindelijke besluit van de minister zal eveneens in de Staatscourant worden gepubliceerd. Daarnaast is het te verwachten dat ook via voorlichting en in de dag- en weekbladen aandacht aan deze onderwerpen besteed zal worden.

Aangezien de verwijderingsbijdrage een onderdeel van de produktprijs zal uitmaken, zal de consument vermoedelijk bij de aanschaf van een produkt, waarvoor een verwijderingsbijdrage algemeen verbindend is verklaard, met een prijsstijging geconfronteerd worden. Deze prijsstijging is van een tweetal factoren afhankelijk. In de eerste plaats bestaat de mogelijkheid van differentiatie van de verwijderingsbijdrage. Dat houdt in dat de prijsstijging per produkt sowieso kan verschillen. In de tweede plaats is de prijsstijging afhankelijk van de mate van doorberekening van de verwijderingsbijdrage in de prijs van het produkt. Dit is afhankelijk van de marktpositie van de betreffende producent of importeur.

Tegenover deze prijsstijging staat echter dat de consument na algemeen verbindendverklaring van de verwijderingsbijdrage weet welke de reden van deze prijsstijging is en dat de opbrengst daadwerkelijk besteed wordt aan de realisatie van een verwijderingsstructuur voor dat produkt in het afvalstadium. Tevens zal door de algemeen verbindendverklaring een beter inzicht ontstaan in wat in sommige gevallen tot nu toe onder «milieukosten» bij de consument in rekening wordt gebracht.

De leden van de SGP-fractie vroegen nader aan te geven welke extra werklast – en daarmee samenhangend: welke kosten – met de uitvoering van het wetsvoorstel op het departement wordt gelegd.

De extra werklast en kosten op het departement die een gevolg zullen zijn van inwerkingtreding van het wetsvoorstel, zijn op dit moment moeilijk in te schatten. Dit hangt samen met het feit dat op dit moment niet duidelijk is voor hoeveel produktgroepen daadwerkelijk een verzoek zal worden ingediend en hoeveel tijd gemiddeld met de beoordeling van een verzoek en de verdere uitvoering van het wetsvoorstel gemoeid zal zijn. In de memorie van toelichting (pagina 10) is opgemerkt dat deze lasten binnen het ministerie zullen worden opgevangen.

De leden van de fracties van de PvdA en van de SGP vroegen waarom in artikel 15.39 niet de mogelijkheid tot verlenging van het besluit krachtens artikel 15.36, eerste lid, is opgenomen.

In artikel 15.39, eerste lid, is een geldigheidsduur van het besluit krachtens artikel 15.36, eerste lid, van maximaal vijf jaar opgenomen. Dit is gebeurd omdat het de verwachting is dat zich binnen die periode zoveel ontwikkelingen ten aanzien van de verwijderingsstructuur hebben voorgedaan, dat het goed is een en ander aan een nadere beschouwing te onderwerpen. Wanneer alle betrokkenen van mening zijn dat op dezelfde wijze moet worden doorgedaan, zal ook de procedure van totstandkoming van een nieuw besluit vermoedelijk weinig problemen met zich brengen.

De leden van de SGP-fractie vroegen welke extra kosten er voor het bedrijfsleven, naast de verwijderingsbijdrage, gemoeid zijn met de uitvoering van het wetsvoorstel.

De omvang van de extra kosten voor het bedrijfsleven zijn in belangrijke mate afhankelijk van de inhoud van de overeenkomst over de verwijderingsbijdrage. In deze overeenkomst zullen zij zelf de rechten en verplichtingen van de betrokken ondernemingen bepalen. In het algemeen is het te verwachten dat deze kosten, voor zover zij niet verdisconteerd zijn in de verwijderingsbijdrage, van geringe omvang zullen zijn. Overigens kan worden opgemerkt dat het te verwachten is dat ook deze kosten in de kostprijs van het produkt zullen worden verdisconteerd.

Het lid van de RPF-fractie vroeg om een nadere beschouwing over het besluit van de regering om, ondanks een daartoe strekkende opmerking van de Raad van State, in de wet geen aanduiding op te nemen van de onderwerpen die in ieder geval in een overeenkomst moesten worden opgenomen. De leden van de PvdA-fractie gaven aan dat zij een voorkeur hadden voor een dergelijke regeling in de wet.

Zowel bij de ambtelijke voorbereiding van het wetsvoorstel als naar aanleiding van het advies van de Raad van State is bezien of de onderwerpen die in ieder geval in een overeenkomst over een verwijderingsbijdrage opgenomen moeten worden alsmede een opsomming van de gegevens die bij een verzoek moeten worden overgelegd, op wetsniveau vastgesteld zouden moeten worden. Om de volgende redenen is hiervan afgezien.

Het betreft hier een nieuw instrument in de milieuwetgeving. De eerste verzoeken tot het algemeen verbindend verklaren van een overeenkomst over een verwijderingsbijdrage moeten nog worden ingediend en beoordeeld. Er is derhalve nog geen ervaring met de toepassing van dit instrument opgedaan. Tevens blijkt dat de onderwerpen die vooralsnog voor aanwijzing in aanmerking komen (zie pagina 3 van de memorie van toelichting), in vergaande mate te vergelijken zijn met voorschriften van administratieve aard. Indien deze onderwerpen thans in het wetsvoorstel zouden worden opgenomen, zou het niet mogelijk zijn deze onderwerpen naar aanleiding van de opgedane ervaringen op flexibele wijze te wijzigen of aan te vullen. Vanwege deze flexibiliteit en de aard van de onderwerpen is gekozen voor het opnemen hiervan in een ministeriële regeling.

De leden van de GPV-fractie vroegen een nadere argumentatie waarom de suggestie van de Raad van State was overgenomen om de medebetrokkenheid van de Minister van Economische Zaken op wetsniveau vast te leggen. Zij waren beducht voor verschillen van inzicht en tijdverlies. Zij vroegen wast zich ertegen verzet om uitsluitend de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer bevoegd te verklaren.

In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel, zoals dat voor advies aan de Raad van State is aangeboden, was reeds opgenomen dat een beslissing op een verzoek tot het algemeen verbindend verklaren van een overeenkomst over een verwijderingsbijdrage en op een verzoek tot ontheffing van een dergelijk verzoek niet eerder genomen zou worden dan na overleg met de Minister van Economische Zaken.

Naar aanleiding van het advies van de Raad van State is alleen besloten deze vorm van medebetrokkenheid ook op wetsniveau vast te leggen. Het is overigens niet te verwachten dat als gevolg van deze wijziging in de praktijk bij de uitvoering van de wet knelpunten zullen ontstaan.

De medebetrokkenheid van de Minister van Economische Zaken is met name geïndiceerd vanwege de mogelijke ongewenste effecten op de marktwerking, die van een algemeen verbindendverklaring kunnen uitgaan. Hierbij valt te denken aan een mogelijke strijdigheid van een overeenkomst over een verwijderingsbijdrage met de Wet economische mededinging en het daarop gebaseerde mededingingsbeleid, waarvoor de Minister van Economische Zaken primair verantwoordelijk is.

De leden van de GPV-fractie vroegen vervolgens op welke wijze en door welke instantie een onderneming, die een ontheffing gekregen heeft op grond van artikel 15.38, eerste lid, wordt gecontroleerd.

De controle op het voldoen aan de voorschriften en beperkingen die

aan de ontheffing op grond van artikel 15,38, eerste lid, zijn verbonden, dient door de rijksoverheid te geschieden. In dit verband kan er, wellicht ten overvloede, op worden gewezen dat degene die bij de uitvoering van een door een verwijderingsbijdrage gefinancierde verwijderingsstructuur bepaalde afvalstoffen inzamelt of verwerkt, moet beschikken over de daarvoor benodigde vergunningen op grond van de Wet milieubeheer. De bevoegdheid tot het verlenen van deze vergunningen alsmede tot het houden van toezicht op de naleving van de daaraan verbonden voorschriften of beperkingen is hierbij meestal in handen van het provinciaal bestuur gelegd.

De leden van de GPV-fractie vroegen of, wanneer het de bedoeling is met grote terughoudendheid gebruik te maken van de intrekingsbevoegdheid op grond van artikel 15.39, deze formulering niet in de wettekst tot uitdrukking gebracht zou moeten worden.

Op pagina 7 van de memorie van toelichting is geformuleerd op welke wijze gebruik zal worden gemaakt van de intrekingsbevoegdheid op grond van artikel 15.39. De vraag of van een bevoegdheid veelvuldig of juist terughoudend gebruik zal worden gemaakt, behoort niet in de wet te worden beantwoord. De wet dient een nauwkeurige beschrijving van de bevoegdheid en de intrekkinggronden te bevatten.

Deze leden vroegen vervolgens wat een terughoudende toepassing betekent wanneer op grond van internationale verplichtingen tot intrekking (tweede lid, onder c) wordt verplicht. Tevens vroegen zij wat de afwegingsruimte is wanneer essentiële gegevens juist of onjuist zijn (tweede lid, onder a) verstrekt. In artikel 15.39, tweede lid, zijn de criteria opgesomd op basis waarvan tot intrekking kan worden overgegaan. De afwegingsruimte om te bepalen wanneer aan deze criteria zal zijn voldaan, zal per situatie verschillen. Wanneer internationale afspraken, bijvoorbeeld in EEG-verband, verplichten tot intrekking van het besluit is er geen afwegingsruimte. Hierbij kan erop worden gewezen dat vanzelfsprekend bij de totstandkoming van deze afspraken de consequenties, namelijk het moeten intrekken van het besluit tot algemeen verbindendverklaring, in beschouwing genomen zullen worden en zonedig tijdig met de betrokkenen contact opgenomen zal worden.

Wanneer na vaststelling van het besluit tot algemeen verbindendverklaring blijkt dat noodzakelijke gegevens niet of niet juist zijn verstrekt, wordt de afwegingsruimte bepaald door het feit dat, waren de juiste gegevens bekend bij de besluitvorming over het verzoek, tot een andere beslissing gekomen zou zijn.

Tenslotte waren deze leden bezorgd over de mogelijke gevolgen voor de ondernemingen die zich op een gegeven moment geconfronteerd zien met een intrekking van een besluit tot algemeen verbindendverklaring. Zij vroegen of ondernemingen eenvoudig terug zouden kunnen vallen op een andere wijze van afvalstoffenverwijdering.

In artikel 15.39, derde en vierde lid, is de procedure van totstandkoming van het besluit van de minister tot intrekking van een besluit tot algemeen verbindendverklaring vastgelegd. Deze procedure houdt in dat ofwel de betrokkenen hun zienswijze over het voornemen tot intrekking kunnen geven (in geval van intrekking op grond van artikel 15.39, tweede lid, onder a), ofwel van het voornemen mededeling wordt gedaan in de Staatscourant, waarbij een ieder schriftelijk zijn of haar zienswijze over het voornemen kan geven.

Door deze procedure is iedere betrokkene in staat na te gaan welke consequenties van een intrekking zullen zijn. Tevens kunnen zij dan passende maatregelen treffen. Hierbij kan gedacht worden aan contracten met inzamelaars of verwerkers.

De leden van de SGP-fractie vroegen of de verwijderingsbijdrage uit een oogpunt van integraal ketenbeheer ook niet betrekking zou moeten hebben op afvalstoffen die ontstaan tijdens het productieproces.

Het onderhavige wetsvoorstel beperkt zich tot de stof, het preparaat of het andere produkt in het afvalstadium. Deze afvalstoffen, bijvoorbeeld auto's of koelkasten, vertonen in het algemeen een grote mate van gelijkheid. De afvalstoffen die ontstaan tijdens het productieproces, het z.g. productieafval, kunnen per bedrijf enorm verschillen. De financiering en de aanpak van dit productieafval kunnen ook niet branchegewijs geschieden. De beoordeling van het voorkomen of beperken van dit productieafval zal daarom per individueel bedrijf moeten geschieden. De Wet milieubeheer biedt de mogelijkheid om voor inrichtingen een dergelijke beoordeling uit te voeren en zo nodig terzake voorschriften te stellen. Het zal duidelijk zijn dat de kosten die gepaard gaan met het voldoen aan deze voorschriften voor rekening van het betreffende bedrijf blijven.

De leden van de CDA-fractie en het lid van de RPF-fractie vroegen hoe voorkomen kan worden dat van het vaststellen van een verwijderingsbijdrage concurrentievervalsing uitgaat van geïmporteerde produkten ten opzichte van hier geproduceerde produkten. Tevens vroegen de leden van de CDA-fractie hoe de regering denkt het innen van de verwijderingsbijdrage te realiseren indien particulieren auto's invoeren.

De overeenkomst over een verwijderingsbijdrage zal betrekking moeten hebben op zowel de hier geproduceerde produkten als de geïmporteerde produkten. Bij de toetsing van het verzoek tot algemeen verbindend verklaren van een dergelijke overeenkomst zal onder andere gekeken worden naar de verwijderingsstructuur. In deze structuur zullen garanties ingebouwd moeten zijn dat een ieder die het betreffende produkt in Nederland op de markt brengt, op gelijke wijze en onder dezelfde voorwaarden kan deelnemen aan deze verwijderingsstructuur.

In de overeenkomst zullen de betrokken ondernemingen moeten aangeven op welke wijze de inning van de verwijderingsbijdrage en de controle daarop zullen plaatsvinden. Dit geldt ook voor de verwijderingsbijdrage voor personenauto's. In dit verband kan erop worden gewezen dat in de artikelen II en III van het wetsvoorstel een koppeling is aangebracht tussen het afgeven van het kentekenbewijs en het voldaan hebben aan de verplichting tot afdracht van de verwijderingsbijdrage.

De leden van de fracties van het CDA, van de PvdA en van de VVD hebben enkele vragen gesteld over de hoogte van de verwijderingsbijdrage.

De hoogte van de verwijderingsbijdrage vormt één van de essentiële onderdelen van de verwijderingsstructuur. De verwijderingsstructuur vormt immers de financiële onderbouwing van de verwijderingsstructuur. Tevens werkt de verwijderingsbijdrage uiteindelijk door in de prijs die de consument voor een bepaald produkt moet betalen. Alleen al daarom moet de hoogte van de verwijderingsbijdrage grondig onderbouwd worden. Bij het beoordelen van het verzoek kan derhalve niet volstaan worden met het toetsen of de branche gelijk vertegenwoordigd is en of het besluitvormingsproces correct verlopen is, zoals door de leden van de CDA-fractie is gesuggereerd.

Het bepalen van de hoogte van de verwijderingsbijdrage is in eerste instantie een verantwoordelijkheid van de betrokken ondernemingen, doch dit laat onverlet dat ook anderen kritisch moeten kunnen kijken naar de onderbouwing van de hoogte van de verwijderingsbijdrage. Het zal duidelijk zijn dat bij het bepalen van de hoogte van de verwijderingsbijdrage en bij het beoordelen van de organisatiestructuur die belast is met het beheer van de via de verwijderingsbijdrage binnenkomende gelden,

garanties aanwezig moeten zijn om ervoor te zorgen dat de gelden alleen besteed worden aan de financiering van de kosten die direct samenhangen met de verwijdering van de afvalstoffen. Hiertoe behoren de diverse verwijderingskosten alsmede de baten van de secundaire materialen (zie pagina 4 en 5 van de memorie van toelichting).

Daarnaast bevat het wetsvoorstel een aantal waarborgen om te voorkomen dat de verwijderingsbijdrage op een te hoog niveau wordt vastgesteld. In het kader van de procedure van totstandkoming van het besluit van de minister wordt van de indiening van het verzoek krachtens artikel 15.37, tweede lid, mededeling gedaan in de Staatscourant. Vervolgens kan een ieder het verzoek inzien en schriftelijk zijn zienswijze onder andere over de hoogte van de verwijderingsbijdrage geven. Dit biedt zowel de overige betrokken ondernemingen als de consumenten (organisaties) de gelegenheid kritisch naar de onderbouwing van de verwijderingsbijdrage te kijken.

Wanneer na vaststelling van het besluit tot algemeen verbindendverklaring van een overeenkomst over een verwijderingsbijdrage mocht blijken dat de hoogte van de verwijderingsbijdrage op een onjuist niveau is vastgesteld, biedt artikel 15.39, tweede lid, de minister de mogelijkheid dit besluit in te trekken. Tevens kan van artikel 15.38 een *corrigerende werking uitgaan op de hoogte van de verwijderingsbijdrage*. Dit artikel biedt individuele ondernemingen, die zelf een alternatieve en goedkopere verwijderingsstructuur tot stand hebben gebracht, de mogelijkheid om ontheffing van de algemeen verbindendverklaring te verkrijgen.

De leden van de CDA-fractie vroegen of er, ondanks de Europese regelgeving terzake, geen mogelijkheden waren om ontheffing te verlenen van zowel de BTW-plicht als de BPM-heffing.

De verwijderingsbijdrage zal in de meeste gevallen onderdeel uitmaken van de met het op de markt brengen van bepaalde stoffen, preparaten of andere producten gemoeide kosten. Deze kosten kunnen beschouwd worden als bedrijfsmatig gemaakte kosten, veelal aan het begin van de ondernemersketen. Dit soort kosten pleegt in de prijs van de door de ondernemer te leveren goederen te worden doorberekend. De BTW zal moeten worden berekend over de gehele prijs, inclusief de eventueel daarin begrepen kosten van de verwijderingsbijdrage. De nationale en communautaire BTW-regelgeving biedt geen mogelijkheid deze laatste kosten buiten de heffing te laten.

Ten aanzien van personenauto's kan worden opgemerkt dat de branche op dit moment bezig is met het opstellen van een verzoek tot algemeen verbindend verklaren van een overeenkomst over een verwijderingsbijdrage. Hierover zal op korte termijn overleg plaatsvinden met de branche. De verplichting tot afdracht van BTW en de belasting van personenauto's en motorrijwielen (BPM) zal hierbij aan de orde komen.

De leden van de CDA-fractie vroegen in welke situatie bijvoorbeeld distributeurs van een bepaald product een overeenkomst over een verwijderingsbijdrage zouden sluiten.

Het wetsvoorstel strekt er primair toe ondersteunend te werken bij de totstandkoming van verwijderingsstructuren voor stoffen, preparaten of andere producten in de afvalfase, waarbij de kosten hiervan worden verdisconteerd in de prijs van het product. Hierbij is in eerste instantie gedacht aan de producenten of importeurs van die stoffen, preparaten of andere producten. Het moet echter niet worden uitgesloten dat lager in de keten, bijvoorbeeld door de groothandel of distributeurs, de verantwoordelijkheid wordt genomen om een verwijderingsstructuur op te zetten en voor de financiering daarvan een verzoek tot het algemeen verbindend verklaren van een overeenkomst over een verwijderingsbijdrage in te dienen.

De leden van de PvdA-fractie wezen erop dat, wanneer de verwijderingsbijdrage op een gelijk bedrag wordt vastgesteld, de procentuele prijsverhouding tussen produkten verschillend kan worden. Dit zou wel een wijziging in de onderlinge concurrentieverhoudingen kunnen betekenen. Op zich is deze stelling juist. Met de passage op pagina 10 van de memorie van toelichting is beoogd aan te geven dat na algemeen verbindend verklaren van een verwijderingsbijdrage een ieder weet welke verwijderingsbijdrage moet worden afgedragen. Daardoor kunnen wel de onderlinge prijsverhoudingen worden beïnvloed, maar worden de onderlinge concurrentieverhoudingen niet beïnvloed. Deze worden wel beïnvloed door de vraag of men kiest voor al dan niet een gelijk bedrag alsmede door de wijze van doorberekenen van de verwijderingsbijdrage in de prijs van het produkt. De besluitvorming hierover is echter een eerste verantwoordelijkheid van de betrokken ondernemingen.

De leden van de D66-fractie en het lid van de RPF-fractie vroegen waarom een BTW-achtige opzet van de verwijderingsbijdrage op gespannen voet staat met het mededingingsbeleid. Wanneer gekozen zou worden voor een BTW-achtige opzet van de doorberekening van de verwijderingsbijdrage, zou dat betekenen dat de verwijderingsbijdrage als een soort belasting of heffing expliciet zichtbaar bovenop de prijs van het produkt zou komen. De verwijderingsbijdrage wordt echter niet als een belasting of heffing beschouwd, maar als een kostenpost die in de prijs van het produkt geïntegreerd moet worden. Een vaste prijsverhoging ten gevolge van de verwijderingsbijdrage door de gehele keten heen (van producent tot en met consument) staat op gespannen voet met het door de regering voorgestane mededingingsbeleid.

De leden van de fractie van Groen Links vroegen zich af of het niet gewenst was om in artikel 15.38, eerste lid, nader te omschrijven wat onder «gelijkwaardige verwijdering» wordt verstaan.

De criteria waaraan getoetst zal worden om te bezien of sprake is van een gelijkwaardige verwijdering, als bedoeld in artikel 15.38, eerste lid, zullen dezelfde zijn als de criteria die ten grondslag liggen aan de beoordeling van het verzoek tot algemeen verbindend verklaren van een overeenkomst over een verwijderingsbijdrage. Zo zal de verwijderingsstructuur getoetst worden op de doelmatige verwijdering van afvalstoffen en op de onderbouwing van de hoogte van een eventuele verwijderingsbijdrage in dat geval. Het lijkt dan ook niet nodig op wetsniveau vast te leggen wat onder gelijkwaardige verwijdering wordt verstaan.

Het lid van de RPF-fractie vroeg welke meerwaarde de bepaling over de ambtshalve wijziging of intrekking van de ontheffing heeft en in welke omstandigheden deze in de praktijk betekenis kan hebben.

In artikel 15.38, derde lid, van het wetsvoorstel, zoals dat voor advies aan de Raad van State is aangeboden, was ook de bevoegdheid tot het wijzigen of intrekken van de ontheffing opgenomen. De Raad wees er in zijn advies op dat overeenkomstig aanwijzing 130 van de Aanwijzingen voor de regelgeving ook de gronden die kunnen of moeten leiden tot het intrekken of wijzigen van een ontheffing, in de regeling moeten worden aangegeven. Dit heeft geleid tot de huidige tekst van artikel 15.38, derde lid. Van de bevoegdheid tot ambtshalve wijziging of intrekking zal gebruik worden gemaakt, indien bijvoorbeeld na verlening van een ontheffing alsnog blijkt dat geen sprake is van een verwijdering gelijkwaardig aan de verwijdering overeenkomstig de betrokken algemeen verbindend verklaarde overeenkomst over een verwijderingsbijdrage. De verwachting is overigens, zoals op pagina 7 van de memorie van

toelichting is opgemerkt, dat van de bevoegdheid tot het verlenen van ontheffing niet veelvuldig gebruik zal worden gemaakt. Dit geldt dan te meer voor de bevoegdheid tot het ambtshalve wijzigen of intrekken van een ontheffing.

3. Internationale aspecten

De leden van de fracties van het CDA, van de PvdA, van de VVD en van de SGP hebben enkele vragen gesteld over de verenigbaarheid van het wetsvoorstel met het gemeenschapsrecht, met name over de verhouding met de artikelen 30 en 85 van het EEG-verdrag.

In het kader van de voorbereiding van het wetsvoorstel heeft prof. mr. J. H. Jans van de Universiteit van Amsterdam onderzoek verricht naar de Europeesrechtelijke aspecten van een voorontwerp van het huidige wetsvoorstel. Tevens heeft informeel overleg met de Europese Commissie plaatsgevonden. Een en ander heeft geleid tot een aantal wijzigingen die in het onderhavige wetsvoorstel zijn verwerkt.

Zoals op pagina 7 van de memorie van toelichting is uiteengezet, is het wetsvoorstel bij de Commissie genotificeerd en is tot nu toe geen reactie ontvangen. Hieruit mag worden afgeleid dat het wetsvoorstel niet strijdig wordt geacht met bestaande EEG-richtlijnen en dat de Commissie ook verder geen bezwaren tegen het wetsvoorstel als zodanig heeft. Tevens blijkt hieruit dat de Commissie niet voornemens is terzake van het wetsvoorstel zelf op korte termijn met initiatieven te komen.

Het zal duidelijk zijn dat vrijwel elke overeenkomst over een verwijderingsbijdrage van invloed kan zijn op het vrije verkeer van goederen en op de mededinging tussen de ondernemingen. De verenigbaarheid met het gemeenschapsrecht is in belangrijke mate afhankelijk van de inhoud van de overeenkomst. Ieder verzoek tot algemeen verbindend verklaren van een overeenkomst over een verwijderingsbijdrage zal daarom getoetst worden op mogelijke strijdigheid met eventuele richtlijnen op dat terrein en met de artikelen 30 of 85 van het EG-verdrag.

Zolang zich nog geen beleidslijn van de Commissie ten aanzien van dergelijke overeenkomsten heeft ontwikkeld, zal aangedrongen worden op overleg met de Commissie respectievelijk zelf overleg gevoerd worden met de Commissie.

De leden van de CDA-fractie vroegen of de Europese Commissie nog zal komen met voorstellen terzake van het tot stand brengen van verwijderingsstructuren voor diverse afvalstoffen.

In het vijfde milieu-actieprogramma van de Europese Commissie (Com (92) 23) heeft de Commissie een aantal afvalstromen genoemd waarvoor zij projecten heeft opgestart. Het betreffen oude banden, gehalogeneerde oplosmiddelen, afgedankte auto's, sloopafval en ziekenhuisafval. De projecten met betrekking tot oude banden en afgedankte auto's zijn bijna afgerond. De in Nederland gekozen opzet van de verwijdering van deze produktgroepen is afgestemd op deze projecten.

De leden van de fractie van D66 en van de SGP vroegen naar de ervaringen in andere landen met vergelijkbare systemen voor de verwijdering van afvalstoffen.

In het algemeen kan worden geconstateerd dat in alle ons omringende landen een beleid wordt geformuleerd en uitgevoerd ten aanzien van een groot aantal prioritaire afvalstoffen, zoals deze zijn genoemd in de Notitie preventie en hergebruik van afvalstoffen. De inzet van instrumenten verschilt echter per land.

Ten aanzien van verpakkingen heeft dit geresulteerd in een verwijderingsstructuur in de ons omringende landen die goed vergelijkbaar is met de via het onderhavige wetsvoorstel voorgestane verwijderingsstructuur.

In Duitsland is sinds 1991 de Verpakkingsverordening van kracht. Als gevolg van deze verordening is door de betrokken ondernemingen de private onderneming Duales System Deutschland (DSD) opgericht. Het DSD draagt zorg voor een systeem voor inzameling en verwerking van de door de consument gebruikte verpakkingen. Voor de financiering van het DSD-systeem moeten de betrokken ondernemingen een bepaald bedrag betalen. De hoogte van dit bedrag wordt bepaald door het aantal jaarlijks op de markt verkochte verpakkingen en het volume van de gevulde verpakkingen. In Frankrijk is sinds april 1992 een ministerieel besluit ten aanzien van verpakkingen van kracht. Als gevolg hiervan is ook in Frankrijk een verwijderings- en financieringsstructuur voor verpakkingen van kracht die vergelijkbaar is met het DSD-systeem (Eco-emballage). In Oostenrijk is sinds oktober 1993 eveneens een vergelijkbare verpakkingsverordening in werking.

Ten aanzien van andere produktgroepen (autowrakken, wit- en bruingoed) zijn vergelijkbare ontwikkelingen in de ons omringende landen te constateren.

De leden van de SGP-fractie vroegen wat de gevolgen voor de concurrentiepositie van de Nederlandse ondernemer zouden zijn, indien in de ons omringende landen op dit punt nauwelijks of geen regelgeving bestaat.

Zoals in het bovenstaande reeds is opgemerkt, zijn in verschillende ons omringende landen ontwikkelingen gaande die vergelijkbaar zijn met ons land. Bij het opzetten van een verwijderingsstructuur zal vanzelfsprekend ook door de betrokken branches aandacht aan deze ontwikkelingen worden besteed.

4. Handhaving

De leden van de PvdA-fractie vroegen of de overheid of belanghebbende derden ook de mogelijkheid hebben de civielrechtelijke handhaving te gebruiken.

Uit artikel 15.40 blijkt dat een civielrechtelijke actie tot naleving van een algemeen verbindend verklaarde overeenkomst over een verwijderingsbijdrage openstaat voor een ieder die bij de naleving een redelijk belang heeft.

Hierbij is in de eerste plaats gedacht aan de producenten of importeurs die een verwijderingsbijdrage afdragen of aan een organisatie die door hen voor het innen en beheer van de verwijderingsbijdrage in het leven is geroepen. Het is echter niet uitgesloten dat ook anderen, zoals de door deze leden genoemden, een dergelijke vordering kunnen instellen. Zij zullen dan wel moeten aantonen dat zij een redelijk belang hebben bij nakoming van de vordering. Het is uiteraard aan de burgerlijke rechter om te bepalen of iemand daaraan voldoet en derhalve ontvankelijk is in zijn vordering.

De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
J. G. M. Alders